

R.D. Jacobi Marchantii Vitis Florigera

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

19 tripartita. Prima pars ostendit, apud inferos esse vermen conscientiae.
2. declarat rationes, cur ille acriter torqueat. 3. ostendit, ibi etiam vermes
veros reperiri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56381](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56381)

Exempl.

igae infernali, & eius æternitate, exemplo quod refert Vincentius in spec. Hist. l. 5. cap. 8. ubi sic ait: Circa annos Domini mille nonaginta, in civitate Nannetis, duo Clerici literis affatim instructi, inter se multum amici, pactū inierunt, ut qui prior moreretur, alteri appareret infra triginta dies. Data vicissim fide, non multo post unus eorum obiit. Trigelimo autem die alteri vigilanti vultu exangui & pallido, eumque compellens interrogat: Agnosces me? Agnosco, inquit ipse, & miror quod tam tardè apparueris ille moram excusans, tandem inquit, adveni, & advenit meus, si volueris, tibi erit fructuosus, mihi planè inutilis, nam semper in additum sum supplicii. Ego, inquit, alter, te iuvabo orationibus, jeuniis, elemosinis multis. At ille respondit: Sine penitentia sunt iudicia Dei in inferno, dum rotas astra polus, dum pulsas littora pontus, pro criminibus meis puniar. Si totus mundus mihi remedia exquireret, æterna tamen & innumera penarum genera patiari. Et, ut aliquam ex meis penis cognoscas: En una. Proterdit manum faculo ulcere stillantem, curvatisque in volam digitis, tres guttas defluentis tabis super eum jecit, quarum duæ tempora, tertia frontem contingentes, cutem quasi ignito jaculo penetrarunt, foramen quicquid effluentes. Illoque ob dolorem inclamare, ait ei defunctus: Hoc erit tibi, quam diu viveris, & penarum mearum documentum, & salus, si volueris, monumentum. Vade muta habitum & animum, esto Monachus Redonis apud S. Melanum. Cum verò ad id non responderet, rursus adiecit defunctus: Si dubites miser converti, lege litteras istas: hæc dicitur, manum protendit tetricis notis inscripseram, in quibus Satanas & omne inferorum satellitium Ecclesiastico cœtui gratias de sarcario emittebant, quod cum ipsi in nullo suis voluptatibus desissent, rãtum numerum animarum sibi subditari paterebant ad infernum descendere prædicationis incuria, quantum non viderint retroacta sæcula. His dictis disparuit, & socius cui apparuerat, vendens omnia & dans pauperibus, S. Melanum adiit, & Monachus ibi factus, optimè conversatus est. Hæc ille.

Nec mireris, quod reprobi mortuali quando ad salutem vivorum appareant: id enim fit iussu & ordinatione Altissimi, qui & demones quandoque coegit salutis electorum esse ministros, licet pissimo affectu ferantur erga omnium salutem. Coegit enim eos veritatem aperire, quam cordi recondegerat. Notum quoque est de Epulone potente ut veritas fratribus suis aperiretur, ne in locum tormentorum cum ipso venirent, aucturi nimirum eius supplicium. Sic & hic potuit contingere.

Vitæ floriger.

De Verme, secunda inferni pena.

Secunda apud inferos pena per Vermem non morientium indicatur. De hoc verme frequenter fit mentio, tum in veteri quidem notum est illud Isaiæ: Vermis eorum non morietur, & ignis eorum inferos esse non extinguetur. Cui conformiter dicit Sapiens: Hamilia valde spiritum tuum, quia vindicta carnis impij ignis & vermis. Denique consonat his Iudithæ in suo Cantico canens: Dabit ignem & vermes in semine eorum, ut urantur, & sentiant usque in sempernum.

In novo autem Testamento, S. Marcus ter idem repetit quod Isaias: Si scandalizaverit te manus tua, abscinde illam: Bonum est tibi debile introire in vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam, in ignem extingubilem, ubi vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur. Et Ierosolus: Si per tuum scandalizaverit te, amputa illum: Bonum est tibi claudum introire in vitam æternam, quam duas pedes habentem mitti in gehennam ignis extingubilibus: Vbi vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur. Et iterum: Si oculus tuus scandalizaverit te, rejice eum: Bonum est tibi, de lacum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis: ubi vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur. An existimas sine emphasi esse, quod in unica concionis epilogo, tertio voluerit Dominus illud ipsum repetere: Vbi vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur? Immo verò attentionem nostram specialiter hac repetitione excitare voluit, ut cum ipso frequenter rememoremus, & repetamus hunc versum nos concernentem pro tota æternitate: Vbi vermes eorum non morietur, & ignis non extinguetur. Nec enim nimis frequenter illud possumus occinere & seridè repetere, ut cordi valeamus inculcare. Et certè non sine mysterio in hoc versu Isaias suam terminavit prophetiam, ut nobis foret versus ille acer ad virtutem stimulus, & ad peccatum fugiendum, novissimaque consideranda. Ad hoc propheta terminavit librum, ad quod terminavit in seculum, ait Aug.

Sed quæritur, quis sit ille vermis, qui nunquam morietur?

Dicendum primo, Vermem illum rectè dici conscientiam remorsum, qui instar vermis & serpentis corrodentis tota æternitate impios continuo torquet cum aërore, & tristitia indicibili. Ita interpretantur multi ex SS. Patribus. Audiamus tres ex illis, ut in ore trium testium sit omne verbum, utque sint tres velut Cantores, nobis post Christum præcentorem subcinentes illud: Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur.

In primis hæc est vox S. Ambrosii, lib. 7. in Luc. c. 14. Ut multe excruditare febres nascuntur & vermes, quando quis intemperanter cibum sumit: ita si quis peccata peccatis accumularet, nec decoquat ea per penitentiam, sed misceat peccata peccatis, excruditatem

LECT. 19.
veripart.
PARIS I.
Hic ostenditur apud
inferos esse
vermem
conscien-
tia.
1/a. 64.
Eccli. 7.
Iudith. 16.
Marc. 9.

Aug. l. 20.
de civ. c. 20.
Vermis
nunquam
morietur
remorsus
conscien-
tia.

Testim. S.
Amb.

xxx contræ-

contrahet veterum & recentium delictorum, indeque igne, quasi febre, aduretur proprio, & vermibus consumetur, id est, torquetur. Vermis ergo est, quod irrationabilia peccata mentem sensumque compungunt, & quaedam excedunt viscera conscientiae. Hæc ille. Peccati nempe putredo hunc vermem generat doloris, & quisquis carnalia nutritio corde desideria, hunc nutrit vermem necesse est. De luxuriosa enim anima dictum est: *Dulcedo eius vermis*; quia qui in desiderio carnalis corruptionis æstuat, ad fœtorē putredinis anhelat, ut ait S. Greg. l. 16. mor. c. ult. & non solum ad fœtorē putredinis carnis, sed maximè ad illam putredinem, quæ generat intolerabilem dolorem mentis.

Job. 24.

Testim. S. Bernardi.

Secundò eadem de re hæc est vox S. Bernardi l. g. de consider. c. 12. *Hic est vermis qui non moritur. Memoria præteritorum: semel iniectus, vel potius in natus per peccatum, hæst firmiter, nequaquam deinceps avellendus. Nec cessat rodere conscientiam, eaque passus est, ut igne inconsumptibili, perpetuas vitam. Horreo vermem mordacem & mortem vitæcem. Horreo incidere in manus mortis vi ventis, & vitæ morientis. Hæc est secunda mors que nunquam peroccidit, sed semper occidit. Quis det illis semel mori, ut non moriantur in æternum, qui dicunt mortibus: Cadite super nos, & collibus, & evite nos? Hæc S. Bernardus, qui & postmodum in eiusdem rei confirmationem adjicit: *Durante anima durat & memoria. Sed qualis? Fæda flagitii, horrida facinoribus, vanitate tumida, contemptu bispida & neglecta. Que priora, transferunt & non transferunt. Transferunt à manu, sed non à mente. Quod factum est, factum esse non potest. Præinde est, facere in tempore fuit, fuisse semper æternum manet. Non transibit cum tempore quod tempora transiit in æternum ergo necesse est cruciet, quod perpetuum se egisse in æternum meminertis. Hæc rursus mellifluus Doctor, de felle vermibus illius æterni. Quod quidem fel conscientie præter inchoatur in hac vita, sed subinde sunt inducitur, quia amaritudo ejus moderationem quamdam accipit, & delinimentum; nunc per lectionem, nunc per laborem, nunc per colloquium, nunc per hilaritatem comotationum, nunc per somnum, aut aliam occupationem angores animi anxii fallentem, aut ad tempus eludentem. At vero in altero sæculo qui omnis est, crudelitate & angoris locus, nullæ sunt inducitur, nulla quies, nullus somnus, nullum solatium, nullum intervallum; pernox & perdius est vermis iste, ideo de eo scriptum est: *Vermis eorum non moritur.***

Testimonium Innoc.

III.

Tertio conformiter S. Ambrosio & S. Bernardo Innocentius III. l. 3. de contemptu mundi, c. 2. sic pronunciat: *Vermis conscientia tripliciter lacerabit: affliget memoria, sera turbabit penitentia torquet angustia. Venit enim in cogitationem peccatorum suorum timidi, & traducens illos ex adverso s. niquitates ipsorum, dicens: Quid profuit nobis superbia? & castitas divitiarum quid contulit nobis? Transierunt illa omnia tanquam umbra, & sicut naris*

Sap. 1.

que pertransiit fluctuantem aquam; cuius cum præterierit non est invenire vestigium, sic & nos nati continuo deservimus esse, & in malignitate nostra consumpti sumus. Cum ingenii turbatione recogitantur quæ cum nimia delectatione gesserunt; ut stimulus memorie pungat ad penam, & nos ardeat nequitia stimula vitæ ad culpam. Hæc Pontifex Innocentius.

O B varias autem rationes cruciabit iste vermis reprobos in inferno.

Primum quidem ob privationem æternæ gloriæ, quia hæc perdidit culpa sua, & quidem in æternum. Summa enim inde oritur pœna, summaque tristitia excedens ipsam igois pœnam sua acerbare. Vnde hæc pœna à quibusdam Theologis vocatur *Pœna absorptiva*: absorpti enim erunt in explicabili tristitia ob amissionem tanti boni quod tunc oculis mentis specialius obijcietur. Felicitas enim Beatorum eis representabitur ad supplicii incrementum. Et sicut si famelicus mensam carnæ manibus delicias referat, nec valeat attingere, tantò plus esurit, sic & reprobi delicias cælestes considerabunt, & famem patientur ut canes, sumque eis supplicium erit non posse attingere eas, imò nec micam vel guttulam participare in æternum, tantopere licet desideratam & expectatam. Certe S. Chrysostomus, ac alii sacri Doctores, asserunt privationem divinæ visionis & amissionem gloriæ esse summum tormentum, quia cum visio & fruitio sit tota merces, privatio visionis & fructus velut tota pœna dici potest, saltem principalis. Audi S. Chrysostomum ep. 7. ad Theodorum lapsum: *A videri tantis excidisse bonis tantum habet dolorem, tantam afflictionem, tantam angustiam, quantum nullam esse in malis potest aliud flagellum.* Rursus idem: *Multi tunc solum igois acerbicatem, sed hæc pœna longe gravior & acerbior. Ignis est intolerabilis, sed simile mihi ignes proponeres, non tanti æstimo ac privari illa beatitudine gloriæ, ac presentia Christi. Hanc igitur amissionem & privationem tanti boni vermis continuo representans, mirè torquet, & nihil quod oblectare valeat sine cogitare, sed omnia que cogitationi obijciunt, ad maiorem tormentum obijciunt: sive de Deo sit cogitatio, sive de creaturis, sive de Angelis sive de Beatis, sive de sociis damnationis, sive de amicis cognatis, sive de parentibus & filiis, omnia felle plena erunt, omnia asperget amaritudine & acerbitate vermis ille venenosus vindicis conscientie.*

Secundò, cruciabit ille vermis specialiter representando sine intermissione peccata, quæ tanti boni amissi fuerit causa, ut novo semper angore lanciet conscientiam & mentem. Erit enim continuo velut oblectans: *Cur luxuria & fornicatione te contaminastis? Cur gula & ebrietati indulistis? Cur alieni per iniustitiam destituitis? Cur odia, inimicitiam vindictam fovistis. Quam facillè hæc vitare poteras, & desistere? O vesaniam tuam, & quidem æternam plangendam vesaniam, quod his peccatis nunquam*

munquam finendum accersere tibi voluisti miseriam. Patere igitur, patere & æternum luc tantam vesniam, omni indignis commiseratione. Hæc & similia obijcit jugiter ultrix conscientia, quasi infernalis Serpens, furia continuo corrodens sine ulla quiete.

Exemplum Audi quod in Prato spirit. c. 166. apud Sophronium refertur. Latio quidam occiso puerulo, poenitentia ductus monasticam vestem assumpsit, & novem annis in maxima poenitentia perseveravit. Verum in somnis, & in Ecclesiæ, & in refectorio, & cum ad sacram Eucharistiam accederet, semper occurbat illi puerulus ille dies: *Quare me occidisti? Quare me occidisti?* Nec una hora quietum illum sinebat. Quapropter resumptis sæcularibus vestibus, cum Abbatis venia exivit, dicens se ire ut pro puerulo crudeliter à se occiso morte plectatur. Cui ergo sic indutus pergeret diospolim, comprehensus est, & sequenti die de collarus. Hæc ibi.

Sitalis, poenitentiam criminis sui ex animo agens nunquam nancisci potuit quietem, semper ei occurrente peccato, & velut voce quadam ei insinuante: *Cur me occidisti?* Quam quietem reperire poterunt imò quem non angorem poenitentia jugiter reprobi, quibus tot peccata continuo se se representantibus cum acerbissima & intolerabili eos probatione?

Respon. 3. Specialiter exprobrando neglecta Dei beneficia.

Terrio, cruciabit vermis ipse specialiter representando & exprobrando divina beneficia (quæ reprobi neglexerunt, vel contempserunt) totque occasione æternæ salutis quibus uti poterunt, & gloriam æternam facillimo negotio assequi. Et hæc rursus exprobratio acerbæ erit & angustias pariet inextricabiles; quia in seipso miser exardescat, quod adeo excordes fuerint, & millies sibi oblata gratiam repudiarint. Tunc ergo cogentur, sed frustra, illud lob cum luctu & fletu repetere: *Quis mihi tribuat ut sim juxta menses pristinos, secundum dies quibus Deus custodiebat me, quando splendebat lucerna ejus super caput meum. Quando lavabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi rivus olei. Recordantur nimirum beneficiorum gratie divine quibus à peccato poterant se custodire, & tenebras vitare, Deo ipsis & custodiam & lucem offerente: & quia eam neglexerunt, dorsumque & non faciem huic luci venterunt, nunc ringuuntur. Recordantur pinguedinis & olei divini amoris, divinæque misericordie, quod de Petra mystica, id est, de Christo eis emanabat ad lavandos & perungendos animæ pedes hoc est affectus. Tunc autem petra illa non nisi ad eos ceterendos est; tunc cessant rivus olei & pinguedinis; tunc divinæ fons exaruit misericordie. Nec passio, nec mors, nec Sanguis Christi eis prodesse potest amplius, quin potius hæc omnia in clamant vindictam, & ab ipsis rememorata recrudescunt ad poenam. Sic vermis reproborum non moritur sed eorum tristitia & moerore pascitur, eos depascens inconsolabiliter.*

Vere fatius hæc attendisset vitæ hujus mortalis

tempore, & dum vermem conscientie interire poterant, & per poenitentiam ab illo se eximere. *Primum est*, inquit S. Bernardus, *tunc sentiri vermem, cum possit etiam suffocari. Itaque mordeat nunc, ut moriatur, & paulatim desinat mordere. Mordendo rodatur interim putredinem, ut rodendo consumatur, & ipse pariter consumatur, nec faveri incipiat in immortalitatem. Hæc ille.*

Immo vero præveniendus est ille vermis, & scià præventus precludendus, à peccato omni mortifero, ex eundem quo generatur tanquam ex putredine famosa, sese mihi ferlongissimè fecerendo; illumque timeado ante, nali, quam enascatur.

Sic fecere SS. Patres: oculis enim suis crebro hunc reproborum vermem & eius angorem, obijciebant, ut ab illo tuti forent. Quocirca sic legitur de S. Pachomio viro sanctissimo, tempore Constantini Imp. *Si quando non egitaro pulsasse illicita, mox illam repellebas, atque in timore Domini perseverabat affixus, æternarum memor panarum & dolorum sine fine manentium: Ignis scilicet inextinguibilis, & vermis nunquam morientis. Ita affert auctor vitæ ejus cap. 16.*

Sic & Abbas Olympius in prato spirit. c. 147. interrogatus à quodam: *Quomodo sedes in hac spelunca, quomodo toleras aspsus & cynipis, & vermes mordaces?* Nihil aliud respondi dedit: *Ista ideo tolero, ut futurus cruciatus liberer. Ideo cynipis patior, ut mortalem effugiam vermem. Sic & aspsus patior, æternum metuens ignem. Hæc enim temporalia sunt, illa vero finem nullum habent. Ita ille.*

Si frater quidam conquerebatur apud Achillem senem, quod sedens in cella pateretur, accediam, rogabatque causam cur sibi hoc contingeret: Cui senex respondit: *Quia necdum vidisti requiem quam speramus, nec tormenta que timemus. Si diligenter ea aspiceres, & si vermis plena esset cella usque ad collum, tu tamen in ipsa jaceres sine acedia. Ita in vitis Patrum, d. 2. §. 130.*

Concludo itaque & remedium propono, dicoque continuo apud nos sal esse debere, quod putredinem & corruptionem peccati excludamus, & vermem illum immortalem à nobis avertemus. Vermes enim sale impediti & interimi norum est. Vnde & cum Domino Marc. 9. rectè hic pronuncia verro: *Bonum est sal. Bonum est uriq; sal poenitentie sal afflictionis in hoc seculo, sal sapientie & prudentie, sal meditationis de igne extinguibili verme non moriente. Exterminabitur certe hic vermis à nobis per poenitentiam & afflictionem, quæ purgat putredinem corrodendo: excludetur per sinceram considerationem, quæ prudentiam ingenerat & sapientiam providentiamq; de futuris & novissimis. Omnis vitima sale salietur. Omnis scilicet vitima spiritualis & Deo grata hoc sale debet condiri & præservari, ut præscribitur Luc. 2. Quod si nobis de se salit, de illis erimus victimis divinæ justitie, quæ igne tanquam sale salientur, ut in perpetuo supplicio perdurent. Igis enim eis pro sale futurus est,*

qui

qui eos non consumat, sed illa flos conservabit, ju-
 giter cruciandos, sicut fal conservat carnes: illis
 ergo vicissim miseris infelix illud fal adhibebitur
 in inferioribus terra, quia altero sale caruerunt, di-
 cente Domino: *Omnis igne salietur, & omnia vi-*
lissima sale salietur, quod de reprobis & damnatis
 perierit Interpretes explicant. Sed hæc facis de
 verme spiritali, non inter mortuos, hoc est de
 remorsu conscientie.

Marc. 9.

PARS II.
 Veros eti-
 am in in-
 ferno ver-
 mes repe-
 ri docet.

Judic. 16.

Matth. 7.

Isai. 66.

Scendum verò ulterius esse probabile etiam
 fore in inferno proprie dictos vermes, horri-
 biles & dures, mordacissimos, & æternos à quibus
 torquentur damnati. Hi erunt vindices accerrimi
 concupiscentie carnis & vitiorum carnalium, imò
 & superbie ac vindictæ, aliorumque criminum:
 Deique potentia hi vermes efformati in igne po-
 terunt perennare; nec igne affigentur, sed repro-
 bos affligent crudeliter ignem & vermes in carnes
 eorum, ut urantur, & sentiant in sempiternum. Id
 videtur discrete asseri illos vermes esse carnis ver-
 mes; & sic esse corporeos, & in æternum perseve-
 raturos ad cruciandum. Quapropter distinguun-
 tur ab illis vermibus, qui mox post hominis mor-
 tem ex ejus carne humida & purida exoriuntur. Hi
 enim, cum carnes de fune ad usque ossa arida de-
 pauerint, nihilque ultra restet quo pascantur, emor-
 iuntur sensim, & in terram vertuntur. Illi autem
 vermes immortales sunt, quia & corpora reprobo-
 rum erunt immortalia, & cum illis sepultis in ge-
 heenna hi vermes ad cruciatum perennabunt. Hoc
 certe significat prædicta Judicij sententia multo-
 rum interpretatione Doctorum.

Favet etiam illud: *Vindicta carnis impii ignis &*
vermis. Vbi rursus non animæ tantum sed & car-
 nis esse vindices vermes indicatur; intellige ergo
 carnosos vermes & veros, sicut & verus est ignis,
 non verò tantum spirituales, sive metaphoricos,
 per conscientie remorsus. Quare enim ibi ignis
 proprie acciperetur, & vermis solum tropicè, ma-
 ximè cum scriptura proprie sit accipienda, ubi ni-
 hil aliud absurdè vetat: Sic de verme proprio acci-
 piendum, quod & de igne proprio accipitur apud
 Marcum: *Vermis eorum non morietur, & ignis non*
extinguetur.

Favet denique huic sententiæ, quod jam antea
 citatum est, ex quo & istud apud Marcum desum-
 ptum agnoscitur. At ergo Isaias: *Egredientur, &*
videbunt cadavera virorum, qui prævaricati sunt in
me: vermis eorum non morietur, & ignis eorum non
extinguetur, & erunt usque ad satietatem visionis
omni carni. Quoniam fuit illa cadavera virorum
 prævaricantium, nisi corpora damnatorum? Hæc
 licet animata post judicium peractum, adhuc ca-
 daverum dicuntur, quia facta sunt, gravia & olida,
 cadaverum instar: & quia sunt in morte æterna, &
 simul in pœna æterna. Qui sunt autem illi qui eg-
 redientur, ut ea videant? Hi sunt Beati, qui mente
 & contemplatione, imò cum voluerint, etiam loca-

li egressu egredientur, ut intueantur damnatorum
 supplicia, quæ ipsi ope Dei singulari evaserunt, &
 in quæ tyranos hostesque suos incidisse, & æter-
 num justè volvi videbunt; sicque lavant manus
 in sanguine peccatorum approbando Dei iusti-
 tiam: eius quoque collaudabunt misericordiam,
 quòd à pœnis tantis ipsi præservati fuerant per
 am. An non Lazarus in sinu Abrahæ existens vidit Dazem
 animam divitis Epulonis in inferno. Quod si lo-
 quom- lum contemplatione eminus vidit, certè nonnulli animam
 Theologi cum S. Thoma in supplemento q. 84. a. 2. Epulonem
 pocent Beatos quandoque cœlo exituros, cum ut in sinu
 dorem agilitatis exerceant, tum ut visum aliarum rube
 creaturarum specie pascant. Sed quid est quod ad-
 riu, iicitur: *Et erunt usque ad satietatem visionis omni*
carni? Nempe erunt spectaculum ererum iustis, &
 hoc ipsum eos torquet; quòd tales spectatores
 habeant, qui nihil condolent super ipsorum
 supplicis, quin potius gudeant. De sententiam
 comprobantes, & super eis quasi ad facietatem ex-
 ultantes, à quibus in hoc sæculo insultationes & in-
 gustias, persecutionesque acerbissimas perpelli-
 erant. Unde illud: *Stabant; isti in magna constantia*
adversus eos qui se angustia verunt, &c.

Huic opinioni de veris vermibus in inferno ac-
 cedit S. Augustinus l. 21. de civit. c. 9. ubi ait: *Eligat*
quis que quod placeat, a ut ignem tribuere corpori, imò
*vermem aut virum que proprie corpori. Iam e-
 nim superius disputavi posse animalia in ignibus*
vivere per miraculum. Sic August.

Consentit S. Basilus in Pl. 33. explicans illum
 versum: *Timorem Domini docebo vos; sic enim*
ait: In inferno vermium innumerabilium genus
venenosum ac carni vorum erit, estians quidem; ne
tamen sese satians, intolerabiles morsibus infirgens.
 Hæc Basilus.

Subscribit & Innocentius III. l. de contemptu
 mundi. *Erunt in gehenna vermis duplex; interior, vermis in*
qui rodit cor, exterior, qui rodit corpus.

Hæc etiam est multorum Theologorum, tam
 antiquorum, quam recentium sententia in citata
 Scripturæ locis, in principio primæ partis, & alibi: quæ
 quia variis modis Deus in inferno non solum ani-
 mam, sed & corpus decrevit punire per ipsas crea-
 turas homini infestissimas tam in corpore, quam
 in anima, & quæ ipsammet sibi ipsi infestum & con-
 trarium. *Armadis enim varias creaturas contra*
infensatos, exterius eos torquendo per illam. Armad-
*bit & ipsam conscientiam per ipsum vermem in-
 terius dilaniantem & infestissimum. Omnis autem*
ista parietur homo reprobos, quia & ipse Deo fuit
contrarius & infestus. Quapropter ei tunc maximè
conveniet vox illa, scilicet cum querimonia, quæ apud
Iob exprimitur: O castor hominum, quare me possidisti Iob.
De qua querela agens S. Bernardus ad Eugenium l.
g. de consil. sic ait: Ita est, & Eugeni, non potest esse
Deo contrarium quid, & sibi met cohære, sed qui con-
gretur à Deo arguetur à semetipso. Experi viri in-
vertite.

veritatem vocis illius: Arguam te, & statim con-
tra faciem tuam. Sic reprobus nihil deerit ad confu-
sionem, cum producatur spectaculum) omnigenum
faciè peccatum spectaculum) Deo, Angelis, homini-
bus, sibi ipsis. Nonne hoc est peccet no tundi, per: tuo-
que confundi? Duplici contritione contere eos Do-
minus Deus noster. Hæc S. Bernardus.

Hier. 17.

Duplici
contritio-
ne à Deo
impit in
inferno
conterus-
sur.

Effloris
memorabi-
lis.

Quenam est hæc duplex contritio, nisi peri-
grem interiorem & exteriorem, simulque per ver-
mem interiorem & exteriorem, de quibus hæc-
aus?
Confirmari hæc possent multis defunctorum
apparitionibus ex fide dignis historicis. Vnicam re-
memoro nostro congruam proposito. Duo Fratres
Ordinis Prædicatorum iter peragentes in longin-
quam regionem, venerunt in quoddam castrum, ubi
mulier adulterium commiserat & incestum,
quem undecim jam annis clarar in confessione.
Videns autem extraneos hos fratres, quorum unus
Romæ Penitentiarius erat, virque sanctus, resoluit
ei coniteri tanquam ignoto, nec ultra rediuro,
Peracta igitur Missa accessit, ad singulorum autem
peccatorum expressionem, focus ex opposito stans
videbatur ex ore eius exeuntem, & salibus
Eccliesiam egredientem. Tandem cum ad illud
peccatum venisset, præ verecundia siluit: cumque
absolutio ei daretur, omnes illi bufones, cum quo-
dam enormiori, visi sunt in os & pectus mulieris
segredi. Cum iter continuarent Fratres, aperuit
focus Penitentiarii visionem. Ille rem tacitus
considerans, dixit. *Claruit aliquid in confessione, re-
grediamur ut adjuvemus eam. At regressi post pau-
cas horas suffocatum reperunt, & inter mortuam
Contritasti supra modum, jejunio & oratione ro-
gabant instantissimè Deum, ut dignaretur ostende-
re quid sibi veller visio. Tertia autem die apparuit
mulier equians super draconem, & duo serpentes
erudeles cingebant collum eius, duoque sugebant
ubera: erant quoque duo bufones super oculos, ac
de ore ipsius ignis sulphureus exsistebat. Denique,
duo canes devorabant crudeliter manus eius, &
duæ sagittæ ignitæ immitebantur per aures eius.
In capite autem hæcæ stabant. Isti ad visionem
peteriti sunt. Quibus ipsa: *Nonne timere ego sum
illa maledicta, vobis triduo confessa. Et quia celavi
peccatum meum, hinc pœna æternam sibi addidit. Tunc
Penitentiarius adjuravit per Deum vivum, ut de
duobus responderet. Primò, quid significaret illa
diversitas peccatorum. Secundò, ob quamnam peccata
magis dampnarentur tunc homines. Ad primum
respondit: *Lacerta capitis meum in punitionem
ornatus: bufones oculorum in punitionem aspectuum
impudicorum: sagittæ ignitæ in punitionem cantio-
num immundarum & deiractionum: Serpentes ubi-
um in punitionem immundorum tactuum, crudeli-
tas canum in pœnam operationum immundarum, &
quia amantibus meis dedi quibus poterant ali pau-
peres Christi. At propter hæc omnia equivo super
daacnem tuas meas & viscera indicibili dolore***

torquentem. Ad secundum respondi: *Hodie ad in-
fernum descendunt mulieres per quatuor genera
peccatorum: per peccatum luxurie: per peccatum
vani ornatus & piffionis: per peccatum sortilegii: &
per erubescientiam confessionis. Cum verò inter-
rogaretur, an posset iuvari Draco cum mirabi-
li cruciatu subito elevans eam, in tartarum de-
portavit. Sic refert Ioan. Junior Ord. Prædic. in Scala
celi Guiliel. Pepin Doctor eiusdem Ord. Tract. Super
Confiteor Spec. Exempl. verb. Confessio, citatque P.
Franc. Costerum afferentem id in quodam Geldria
castrò sibi probè noto contigisse.*

De tertia Pena inferni.

Tertia apud inferos pœna per tenebrarum hor-
rorem exprimitur. Sicut autem diximus de
verme, ibi duplicem reperiri, spirituales & cor-
poralem: ita etiam tenebræ ibi duplices sunt,
spirituales scilicet & corporales, interiores & ex-
teriores horrorem & corpori & animo æternum
esse in-
circumdantes.

PARS I.
Probatur
ex antiquo
testamento
tenebras
esse in in-
ferno.

De his tenebris Scriptura tam vetus, quam no-
va, crebro etiam mentionem facit. Annon de his
existimandus est loqui Isaias: *Tenebræ & palpitio* Isai. 32.
*factæ sunt super speluncas usque in æternum: Allude-
re videtur Propheta ad Ægyptiacas tenebras, de* Exod. 10.
quibus: *Factæ sunt tenebræ horribiles in terra uni-
versa Ægypti tribus diebus. Et particularius: Vin-
culis tenebrarum & longa noctis compediti, inclusi
sub tellis, fugiivi perpetua prorsidentia jacuerunt.*
*Et dum putant se latere in obscuris peccatis, tene-
broso oblivianis velamento dispersi sunt, parentes
horrendè & cum admiratione nimia perturbati. Ne-
que enim que continebat illos spelunca sine timore
custodiebat, quoniam sonitus descendens perturba-
bat illos, & persona tristes illis apparentes, pavorem
illis præstabant. Et ignis quidem nulla vis, nec sideri
lympide flamma illuminare poterant illam noctem
horrendam. Illæ certè tenebræ figura & imago e-
rant tenebrarum illarum, quas in mente patiuntur
impit in peccatis tenebrosis delicescentes, quasque
in æternum passuri sunt in speluncis tartaris. Pro-
pterea disertè in fine capitis dicit & concludit Sa-
piens: *Solis autem illis superposita erat gravis nox
imago tenebrarum que super ventura illis erat, sive
ut Græca habent: Imago tenebrarum, que super-
ventura illis erant, in morte scilicet & tartaro.*
Ipsi ergo liberi erant: graviore tenebris, externis
scilicet illis & materialibus, ob internas & spiritua-
les mentis, ignorantiam, ignaviam, timorem, &
sceleribus immeritam conscientiam, ex his enim*

Ægyptia-
ca tenebræ
typum in-
fernalium
ferentium

Adverte igitur, quòd illæ tenebræ Ægyptiacæ
vocentur horribiles, tam in Exodo, quam hic apud
Sapientem, idque ob multas causas.

Primò, quia erant densissimæ, & tantæ per nebu-
losam quamdam constipationem aëris, ut essent
palpabiles, & nullo lumine, nec radiis quidem
Solis.

